

International
JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
JOSHASjournal (ISSN:2630-6417)

Architecture, Culture, Economics and Administration, Educational Sciences, Engineering, Fine Arts, History, Language, Literature, Pedagogy, Psychology, Religion, Sociology, Tourism and Tourism Management & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:16

2019

pp.373-382

journalofsocial.com

ssssjournal@gmail.com

FİLİSTİN DİRENİŞ EDEBİYATINDA ELE ALINAN KONULAR (SEMİH EL-KASIM ÖZELİNDE)¹

TOPICS COVERED IN PALESTINIAN'S LITERATURE OF RESISTANCE (IN THE SAMEH AL-KASEM)

Dr. Muhammet Berat CAN

Gümüşhane Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Gümüşhane/Türkiye
ORCID: 0000-0002-5811-9958

Article Arrival Date : 06.05.2019

Article Published Date : 21.07.2019

Article Type : Review Article

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.120>

Reference : Can, M.B. (2019). "Filistin Direniş Edebiyatında Ele Alınan Konular (Semih El-Kasım Özelinde)", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 5(16): 373-382

ÖZET

Cezayir'in özgürlük mücadelesi ve Filistin'in işgalciler tarafından işgali son yy. boyunca Arap edebiyatını derinden etkilemiştir. Bu trajediler karşısında duyulan öfkeyi ve ihanete uğramışlığın acısını hafızalarda canlı tutmak için edebiyat çevreleri tarafından birçok eser kaleme alınmıştır. Son yüzyıl boyunca yazılan eserlere bakıldığında direniş edebiyatının her insanın doğal hakkı olan özgürlüğün savunulması, zulümler karşısında direniş bilincinin canlı tutulması, haklı olunan konularda zalimlerin karşısında yüksek sesle haykırılması ve sesinin ulaştığı her noktada işgalcilere karşı direnilmesi gibi belli başlı ülkülere hizmet ettiği görülür. Cezayir direniş edebiyatı örneklerinde özgürlük ruhu, özgürlüğe olan mutlak inanç ve kahramanlıkların tasviri öne çıkarken, Filistin örneklerindeyse işgal edilmiş topraklar, yerinden yurdundan sürgün edilmiş halklar ve günün birinde vatan toprağına geri dönüş inancıyla yaşayan insanlar mevzu bahis edilmiştir. Filistin direniş edebiyatının oluşmasında, Filistin'in Filistinliler için yegâne vatan oluşunu savunan milliyetçi ideoloji ve komünist ideoloji başlıca iki öncül rol oynamıştır². Filistin direniş edebiyatı, vatan ve tarih olmak üzere iki temel üzerine kurulmuştur³.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belağatı, Filistin Edebiyatı, Direniş Edebiyatı, Semih el-Kasım, Mahmut Derviş

ABSTRACT

In the last century Arabic literature was effected deeply because of the struggle for the liberation of Algeria and due to occupation of Palestine. In the face of this tragedy harassment and betrayal Literary circles made grate effort to keep alive in the memories and wrote many works for this. While examining the work written throughout the last century, it is observed that the literacy of resistance has been serving to some fundamental ideals such as defending freedom, natural right of every human; keeping awareness of resistance alive against the oppressors; shouting out loud about what's right against the oppressors; and showing resistance to the occupiers at all the places their voices reach. Coming into prominence the figuration of utter belief to freedom and valour, spirit freedom in two examples of Algeria resistance literature, meanwhile occupied areas people coupled to be regiated from their own places and the ones who lived with the belief of going back to their own country in one day are taken into consideration in the examples of Palestine.

¹ Bu makale "SEMİH EL-KÂSİM'İN HAYATI, ESERLERİ VE MUKAVEMET EDEBİYATINDAKİ YERİ" isimli Doktora tezinden makale formatında düzenlenerek yeniden hazırlanmıştır.

² Hüseyin Hamza, "en-Nihâye fi Kasîdeti'l-Mukâveme" *el-Mücemma*, 4(3), 2010, 44.

³ Hamza, 46; Mütevekkil Taha, *Mukaddimâtü's-Şi'r'u'l-Filistîni'l-Hadîs ve's-Sekâfetü'l-Vataniyye*, Daru'l Bayrak el-'Arabî, Ramallah 2004, 36.

Nationalist ideology which defends that Palestine is the unic country for the Palestinians and communist ideology played for coming roles in the origination of Palestinian resistance literature. Palestinian resistance literature is consisting of two basements as homeland and history.

Key Words: Arabic Language and Rhetoric, Palestinian Literature, Literature of Resistance, Sameh al-Qasem, Mahmoud Darwish

1. GİRİŞ

Filistin Direniş Edebiyatının öncü isimlerinden olan Mahmut Derviş, Semih el-Kasım, Tevfik Zeyyad gibi isimler edebiyat alanındaki maharetlerini Filistin direnişine adamışlardır. Direniş edebiyatında ele alınan konularda lakayt tavırlara ve pazarlık masalarına yer yoktur.

Direniş yazarları Filistin'in kültürel ve fiziki işgalden kurtulabilmesi için halkı bilinçlendirmek, Filistin'de yaşanan hadiseleri dünya halklarına duyurmak ve dünya üzerinde olup biten havadisleri Filistinli halka ulaştırmak için eserlerini kaleme almışlardır.

Bu eserleri verirken şiir, nesir ve tiyatro gibi edebiyatın farklı alanlarını kullanmışlardır. Kullandıkları dil özellik olarak güçlü bir Arapçadan oluşmaktadır. Sürgüne gönderilen yazarların dillerinde görülen hataların aksine Filistin topraklarından ayrılmayan direniş yazarlarında dil hataları yok denecek kadar azdır.

2. FİLİSTİN DİRENİŞ EDEBİYATINDA ELE ALINAN KONULAR

Filistinli yazarlar eserlerinde direnişin kültürel ve siyasi boyutunu, önceden Filistinli halkın mülkü olan şehirlerin işgal sonrası durumları, işgal sırasında Filistinli halkın maruz kaldığı katliamlar, Filistin'in Arap dünyası ve diğer dünya devletleriyle bağı ve kültürel ambargo karşısında ruhsal ve zihinsel olarak yapılabilecek direniş konu etmişlerdir.

2.1. Kültürel ve Siyasi Direniş

İşgal karşısında cephede verilen mücadele gibi edebi alanda da mukavemet, olmazsa olmazlardandır. Çünkü işgalci güçler kontrolünü ellerinde tuttıkları radyo, televizyon ve basın yayın organları yoluyla insanları kendi istedikleri mecralara yönlendirebilmektedir. Örneğin Filistin'de 1958'de İsrail Mapam Partisi öncülüğünde Arap yazarların da kitaplarını basabilecekleri bir yayınevi kurulur. Bu yayınevi kendi taraftarlarına ucuz içeriklerden oluşan, ahlakı yozlaştırmayı hedefleyen neşriyatlar bastırır. Benzer başka bir örnekte Komünist parti tarafından vakti geçmiş Marksist fikirlerin bulunduğu kitaplar bastırılmasıdır. Bu neşriyatlar Filistin'de uygulanan kültürel ambargo yıllarında Kudüs sokaklarında ücretsiz dağıtılır⁴.

Doğrudan ahlaki yapıyı ve kültürü hedef alan bu seviyesizlik karşısında bünyesinde Arapları da bulduran Komünist partiden bazı Araplar ayrılır. Filistin'in Aka kentinde küçük bir atölyede 'أرض' isimli basımevini İsrail kanunlarına uygun bir şekilde kurarlar. 'أرض', 'شذی الأرض', 'صرخة الأرض', 'دم الأرض', 'روح الأرض', isimleriyle çıkarttıkları 13 farklı yayınlı eserlerini basarak Filistin direnişinin kültürel yönüne önderlik ederler. Bu vesileyle mukavemet edebiyatı işgalcilerin uyguladığı baskı karşısında bir nebze de olsa soluk alma fırsatı yakalar⁵.

1960 yılında Arap yazarlara sayfalarında ve sütunlarında yer vermek isteyen yazarlar, Benyamin Temmuz⁶ isimli Yahudi yazar öncülüğünde, yazarlar birliğine bir teklif sunarlar. 70 üyesi olan yazarlar birliğinde sadece 2 yazar bu teklife olumlu yanıt verir. Bu girişim de sonuçsuz kalır ve Arap yazarların önu tıkanmış olur. İşgalcilerin yaktığı bir Arap köyünün tasvir edildiği şiiri tercüme ederek

⁴ Kenefâni, *Edeb el-Mukâveme fi Filistin el-Muhtelle 1948-1966*, 33-34.

⁵ Kenefâni, *a.y.*

⁶ Benyamin Temmuz, (Erişim: 29 Aralık 2018), <https://www.madarcenter.org/%D9%85%D9%88%D8%B3%D9%88%D8%B9%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B5%D8%B7%D9%84%D8%AD%D8%A7%D8%AA/451-%D8%AA%D9%85%D9%88%D8%B2%D8%8C%D8%A8%D9%86%D9%8A%D8%A7%D9%85%D9%8A%D9%86>

yayınlanması sebebiyle, aynı yazar hakkında İsrail makamları tarafından devlete düşmanlık etmekten dava açılır ve ceza verilir⁷.

Karşılaşılan bu zorluklar sebebiyle Arap yazarlar siyasete girerek bir koruyucu kalkan altında bulunmak isterler. Zaten Komünist parti içerisinde üye olan Semih el-Kâsım, Mahmut Derviş, Tevfik Feyyaz gibi şairlerin desteği ile komünist parti Yahudiler ve Araplar olarak ikiye bölünür⁸.

Böylece yazarlar partinin yayın organı olan ⁹الاتحاد sütunlarından direnişi haykırırlar. O dönem de Semih el-Kâsım 'إرم' isimli şiiriyle, Tevfik Feyyaz 'بيت الجنون' isimli tiyatro eseri ve 'المشوهون' isimli hikâyesiyle, Mahmut Derviş 'عشق من فلسطين' isimli şiiriyle direnişin sembolü haline gelirler¹⁰. Direniş fikriyle yazarların ortaya koyduğu eserler işgalciler tarafından kısa zamanda fark edilir. Yazıları yayınlanan birçok yazar gibi Tevfik Zeyyad, Semih el-Kâsım işgalciler tarafından işlerinden kovulur ve takibata uğrar.

Semih 'خطاب من سوق البطالة' şiirinde bu direnişi şöyle haykırır;

"رُبَّمَا أَفْقِدُ -مَاتَيْتُ- مَعَايِشِي
رُبَّمَا أَعْرِضُ لِلْبَيْعِ ثِيَابِي وَفِرَاشِي
رُبَّمَا أَعْمَلُ حَجَّارًا.. وَعَتَّالًا.. وَكُنَّاسَ شَوَارِعِ
رُبَّمَا أَبْحَثُ، فِي رَوْثِ الْمَوَاتِيئِ، عَن حُبُوبِ
رُبَّمَا أَحْمَدُ.. عَزِيَانًا.. وَجَائِعِ
يَا عَدُوَّ الشَّمْسِ.. لَكِنُ.. لَنْ أُسَاوِمَ
وَأَلِي آخِرِ نَبْضِ فِي عُرُوقِي.. سَأُقَاوِمُ
سَأُقَاوِمُ! سَأُقَاوِمُ! سَأُقَاوِمُ!!"¹¹

*'Belki kaybederim –istedin diye- geçim kaynağımı,
Belki elbiselerimi ve yatağımı satılığa çıkarırım,
Belki taş ustası, hamal, temizlikçi olarak çalışırım,
Belki davar pislikleri içinde taneler ararım,
Belki sadece açlığımı ve çıplaklığımı gideririm,
Ey Güneşini düşmanları... Ancak... Pazarlık yapmam!
Kanımın son damlasına kadar... Direneceğim!
Direneceğim! Direneceğim! Direneceğim!'*

2.2. Şehirler

Şehirler, Modern Arap Edebiyatında ve Filistinli şairlerin düşünce dünyasında her zaman önemli bir yere sahip olmuştur. Şehirler, Filistinli şairlerin eserlerinde milliyetçilik fikirleri, siyasi olaylar, halkın içinde bulunduğu toplumsal ve ekonomik olayların sembolize edildiği yerler olarak ortaya çıkmıştır. Şairler eserlerinde kendilerine has üsluplarıyla, şehirlerdeki hâkim yönetimler karşısında mahkûm olan halkın resmini çizmektedir.

⁷ Kenefânî, 34-35.

⁸ Kenefânî, a.y.

⁹ 1944 yılında Komünist parti üyesi Emil Toma, Emil Habibi tarafından Filistin'in Hayfa kentinde kurulmuştur. Halen İşgal topraklarında çıkan en önemli günlük gazetelerdendir. Yazarları arasında Mahmut Derviş, Selim Cübran, Semih el-Kâsım, Tevfik Zeyyad gibi mukavemet şairleri vardır.

¹⁰ Kenefânî, 36.

¹¹ Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım*, 447; Kenefânî, 148.

Semih şiirlerinde, Filistin topraklarında yer alan bazı şehirlerde olup bitenleri savunurken, düşünce dünyasına uymayan bazı şehirleri de karşı cephede değerlendirmiştir.

Semih başta Filistin şehirleri olmak üzere, Arap şehirleri, yabancı şehirler ve tarihi şehirlerden yaklaşık 45 tanesinin ismiyle şiir söylemiştir. Kudüs, Hayfa, Nablus, Bağdat, San'a, Berlin, Atina, İstanbul, Tel Aviv, Mekke, Şiraz, Endülüs ve Babil başlıca ele aldığı şehirlerdendir.

Kudüs: Kudüs Semih'in şiirlerinde barışı ve peygamberlerin şehrini sembolize etmektedir. Müslümanların ilk kıblesi olmakla birlikte, İsrâ ve miraç hadisesinin de meydana geldiği topraklardır¹².

Semih Kudüs'ü yalnız bırakarak sahip çıkmadıkları için Araplara olan sitemini şu dizelerinde dile getirir;

"الْخَاتَمُ الدَّهَبُ"

فِي إِصْبَعِ الْعَرَبِ

مَنْ قَطَعَ الْإِصْبَعِ؟

سُبْحَانَ مَنْ وَهَبَ

وَيْلٌ لِمَنْ ضَيَّعَ!¹³

'Altın yüzük

Arapların parmağındaki

Parmağı kim kesti?

(Allah) Sübhânehü'nün verdiği.

Yazıklar olsun (onu) kaybedenlere.'

Gazze: Semih'in şiirlerinde ayrı bir yere sahiptir. Şiirlerinde tüm dünyanın gözü önünde işgalciler tarafından gerçekleştirilen Gazze katliamlarına ve Gazze'deki Filistinlilerin işgalciler karşısındaki direnişi yönüne vurgu yapar. Ayrıca Gazze, işgalcilere karşı başlatılan intifada hareketlerinde öncü rol oynamıştır¹⁴.

İşgalcilerin yaptığı zulümleri 'غزة' şiirinde şöyle dile getirir;

"الْغُولُ، وَالْعَنْقَاءُ، وَالْجُلُّ الْوُفِي

حَفَظَتْ مَلَامِحَهُمْ

وَكَانَ الْمَوْتُ يَحْفَظُ كُلَّ شَيْءٍ

فِي الْمِرْقَا الْمَاهُولِ بِالْأَتِينِ مِنْ دَهْرٍ قَدِيمِ

بِنَوَازِعِ الْقَتْلِ الْقَدَامَى،

بِالْقَوَارِبِ،

بِاللُّغَاتِ..

وَأَعُوذُ بِاللَّهِ الرَّجِيمِ

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقْتَ يَدَاهُ

وَأَعُوذُ بِالسَّيْرِ الرَّجِيمِ

¹² İman Galip Şa'ban Maraka, *el-Medîne fi Şi'r Semih el-Kâsım (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Câmîatu'l-Halil, İmâdetu't-Dirâsetu'l-Ulyâ, Filistin 2006, 24.

¹³ Semih el-Kâsım, *el-'A'mâl el-Kâmile*, 3, 144.

¹⁴ Maraka, 111.

مِنْ شَرِّ مَا خَلَقْتَ يَدَاهُ¹⁵"

'Hayalet, Anka ve yetirince sirke

Özelliklerini korudu.

Ölüm her şeyi korudu.

Antik çağdan gelen insanlarla (dolu) limanda

Eski ölülerine özlem duyan,

Kayıklarıyla,

Dilleriyle,

Rahim olan Allah'a sığınırım,

Elleriyle yaptıklarından.

Kovulmuşsun şerrine sığınırım,

Elleriyle yaptıklarından...'

Atina: Semih'in şiirlerinde Atina geçmişten gelen kültürüyle özgürlük düşüncesine sahip kendi evlatları için baskılara, şiddete ve zulme karşı mücadele içindedir. Semih'in şiirinde Atina'nın iki dönemi vardır. İlkinde zalim yöneticiler karşısında düşmanca tavır alırken, ikincisinde halkının özgürlük düşüncesiyle giriştiği mücadelecı tavrı karşısında onun yanında yer almıştır.

Semih Avrupa'ya açılan kapı olarak gördüğü Atina'da yaşananları kınadığı 'أثينا' şiirinde ki beyitleri şöyledir;

"هَذَا أَنَا... فَعَمِي صَبَاحاً يَا أَثِينَا

وَمَعِي إِلَيْكَ تَحِيَّةٌ

مِنْ ابْنِ رُشْدٍ وَابْنِ سِينَا

لَمْ يَطْلُبَا كُنُوباً.

فَقَدْ سَمِعَا تَفَاصِيلَ الْمَصِيبَةِ

وَاسْتَنْكَرَا تَعْذِيبَ جَالِيئُوسَ،

فِي "يُورَا" الرَّهْيَبَةِ...¹⁶"

'Bu benim... Sabah geldim ey Atina

Sana selam getirdim

İbn Rüşt ve İbn Sina'dan

Onlar kitaplar istemedi.

Onlar başınıza gelenlerin detayını işitmişler,

Galenos¹⁷'un işkencelerini kınadılar.

Büyük Avrupa'daki...'

¹⁵ Semih el-Kâsım, II, 68-69.

¹⁶ Semih el-Kâsım, II, 224.

¹⁷ Tam adı *Claude Galen* olan 129-210 yılları arasında yaşamış 'Hekimlerin imparatoru' lakabıyla anılan Bergamalı hekim. (Bkz. Erişim:02/04/2019 <https://www.britannica.com/biography/Galen-of-Pergamum>)

İstanbul: Semih İstanbul'un eski zamanlarda Araplarla mevcut olan bağıyla modern zamanlardaki bağını ele almıştır. Modern zamanda kapılarını batıya açan İstanbul'un Arapları görmezden geldiğini dile getirdiği 'إسطنبول' şiirinde şöyle söyler;

"هَذَا الْقَتَى الْبِدَوِي،
يَسْأَلُ عَنْ صَدِيقٍ، بِاسْمِ نَاطِمٍ
عَيْنَاهُ مِنْ بُوسْفُورِنَا
وَيَدَاهُ جَذَعًا سَرَوْتَيْنِ!
وَيَقُولُ أَنَّ صَدِيقَهُ يَأْتِي الْمَدِينَةَ كُلَّ عَامٍ
مُتَفَقِّدًا شَوْقَ الْفُصُولِ إِلَى الْمَوَاسِمِ

.....

إِنْسَانٌ إِسْطَنْبُولَ يَجْهَلُنِي.
وَيَجْهَلُ زَوْجَتِي!¹⁸

'Bu bedevi genç,
Arkadaşı Nazım'ı soruyor.
Gözleri Boğaz kadar derin,
Elleri serotonin¹⁹ parçası
Arkadaşı şehre her sene gelir diyorlar
Her mevsim özlemi arayan,

.....

İstanbul insanı görmezden geliyor.
Beni de eşimi de...'

2.3. Toprak Gaspları

Semih el-Kâsım'ın bu konuda 'كرمئيل'²⁰ isimli şiiri vardır. İşgalciler 'Deyr el-Esed, el-Biğne, Nehaf,' bölgelerini içine alan 'Celil'e bağlı toprakları gasp etmiş ve Yahudileştirmiştir. Semih bu bölgeye ²¹'مدينة حقد والجوع والجمام' 'Kinin, açlığın ve kafataslarının şehri' ismini vermiştir. Bu bölgeyi şiirinde şöyle anlatır;

"صَبَاحُ مَسَاءٍ * يُطَالِعُنَا وَجْهَهَا وَالسَّمَاءَ
وَنُبَسِّمُ لَا بَسْمَةَ الْأَعْبيَاءِ * وَلَكِنَّهَا بَسْمَةُ الْأَنْبيَاءِ
تَخْدَاهُمْ صَلْبٌ تَأْفِيهِ * يُعْطِي الشَّمْسُوسُ بِيْعُضِ رَدَائِي"²²
'Akşamın sabahında * Yüzü gökyüzüne dönük
Gülümsüyor, Budalaca değil... * Ancak peygamber gülüşüyle
Zayıf bir şekilde direniyorlar * Güneş birazını örtüyor.'

¹⁸ Semih el-Kâsım, I/ 420-421.

¹⁹ İnsanda mutluluk ve canlılık hissi veren hormonun adı. (Bkz. Erişim:02/04/2019 <https://www.britannica.com/science/serotonin>)

²⁰ Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım*, 70.

²¹ 1960'lı yılların başlarında işgalciler Arap köylerinden "el-Bi'ne", "Nahf", "Dayr el-Esed" köylerini yağmalamışlar ve sonrasında Filistin'in Celil bölgesinde yürüttükleri Yahudileştirme faaliyetleri için bu Arap köylerinin yerine bir Yahudi yerleşim yeri olan "Karmiel" kentini kurmuşlardır.

²² Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım*, 90; Kenefâni, 127.

2.4. Katliamlar

Mukavemet edebiyatı bir manada Filistin toplumunun yaşadığı günlük olayların bir tarihçesi olmakla birlikte işgal sebebiyle çekilen sıkıntılar karşısında yanan devrim ateşini canlandıran konumda olmuştur. Bu tür eserler birlik bilincini kuvvetlendirerek, mümkün olduğunca işkence acısının yerine devrim ateşini yerleştirmeyi hedefler.

Her ne kadar şairler işkencelerden, sıkıntılardan etkilenmemiş görünseler de gerek fert planında, gerekse toplum planında yaşanan olumsuzlukları derinden hissetmişlerdir.

Filistin halkı işgal edilen topraklarda ve sürgünde buldukları topraklarda; Deyr Yasin²³ (1948), Kefer Kasım²⁴ (1956), Tel'ü'z-Za'ter (1976), Sabra ve Şatila (1982), el-Halil (1994), Gazze (2008 ve 2014)de yaşanan katliamlar gibi birçok katliama ve kıyıma maruz kalmıştır²⁵.

Bunun örneklerinden bir tanesi²⁶ 'Kfer Qasım' kıyımıdır. Şairler toplumu derinden etkileyen bu kıyımın fert planında etkilenmiş ve onunla alakalı eserler kaleme almışlardır. Semih bu katliamın acısını 'Kfer Qasım' şiirinde şöyle dile getirmiştir;

"رَغْمَ لَيْلِ الْخَنَى وَنَيْرِ الْمَظَالِمِ
حَلَّ وَفَدَّ الْكِفَاحِ يَا كَفَرَ قَاسِمِ
نَحْنُ مِنْ شَعْبِكَ الْمُقِيمِ عَلَى
عَهْدِ الضَّحَايَا وَذِكْرِيَاتِ الْمَاتِمِ
يَا قُبُورَ الْأَحْبَابِ أَلْفَ سَلَامٍ
مِنْ قُبُورِ عَزَّتْ عَلَيْهَا الْمَعَالِمِ
أَيُّ شَيْءٍ مِنَ الْعِزَاءِ نُزْجِي؟
نَحْنُ فِي أَسْرَةِ الْحَدَادِ تَوَائِمِ
نَحْنُ جِنًّا نَهَيْبَ أَنْ تَسْتَفِيقِي
فَلْتَلْبِي الدِّاءُ يَا كَفَرَ قَاسِمِ!"²⁷

'İhanet gecesine ve zulüm boyunduruğuna rağmen

Çatışma heyeti olayı çözdü Ey Kefer Kasım'

Bizler senin yerli halkınız

Kurbanlarımızla, hatıralarımızla, kayıplarımızla asırlardır

Ey Dostların Mezarları! Binler selam

Üstündeki işaretle onurlanan kabirler

Hangi teselli giderir?

Biz çifte yas tutan aileleri

Biz yattığı yer talan edilen yerden geldik

Cevap ver! Ey Kefer Kasım!'

²³ Semih el-Kâsım, VI, 69.

²⁴ Semih el-Kâsım, *İnehâ Mücerradü Minfezatün*, 225; Kenefânî, 146.

²⁵ Semih el-Kâsım, VI, 72.

²⁶ Küdüs'ün kuzeyinde bulunan bir Filistin şehridir. 1965 yılında Filistinli gençler işgal altında bulunan, 1956 Ekim ayında kanlı bir kıyımın yaşandığı 'Kafer Kasım' a doğru yürüyüş düzenlediler. 50 den fazla kadın ve çocuğun şehit olduğu bu yürüyüşte Askeri yetkililer gelenleri köye almamış ve daha önceden köyün etrafında çekilmiş olan tel örgülerin etrafında toplamışlar. Şair bu şiirini burada söylemiştir.

²⁷ Semih el-Kâsım, *İnehâ Mücerradü Minfezatün*, 225; Kenefânî, 146.

2.5. Mukavemet Edebiyatının Arap Devletleriyle Bağı

Mukavemet edebiyatında görülen Arap milliyetçiliği, tarihsel bağları sebebiyle şiirlerde daima var olmuştur.

Filistin mukavemet edebiyatı son yüzyıl içerisinde Arap dünyasında meydana gelen hemen hemen bütün olayları konu edinir. Mısır'ın 1956 Süveyş krizi, Cezayir direnişi, Yemen direnişi, Nil nehrine yapılan baraj gibi konuları kendilerinden ayrı düşünmedikleri için şiirler söylemişlerdir. ²⁸ 'أختي صنعاء' isimli şiirinde Yemen ve San'a'yı şöyle anlatır;

"لَا يُعْتَرُ بِالشُّبَّانِكِ مَسَاءً
إِلَّا وَتَطْلُ مِنَ الأفقِ العَيْنُ الكَخْلَاءُ
عَيْنُ الحُرَّةِ بِنْتُ الثُّورَةِ
أُخْتِي، أُخْتِي صَنْعَاءُ!
يَمْنِي، يَمْنِي المَعْبُودِ
سَيَعُودُ سَعِيدُ
فَكُھُوفُ الشَّايِ الأَسْوَدِ وَالْقَهْوَةِ وَالْقَاتِ
صَارَتْ تَكْنَأَتْ
وَرَجَالِي مِنْ أَسْيُوطَ وَبُورَ سَعِيدِ
كُنْزُ كُنْزِ
وَالنَّصْرُ أَكِيدُ!"

Akşamları pencerenin bir kıymeti yok,

Sürme gözlünün ufka bakışı olmasa.

Hür gözlü Devrimin kızı,

Kız kardeşim, Kız kardeşim San'a!

Yemen'im, kutsal Yemen'im,

Mutlu olarak dönecek.

Siyah çay, kahve ve qat'ın mekânı,

Kışlaların mekânı oldu.

Adamlarım Asyut'tan ve Bor Sa'id²⁹'den

Yüklenin yüklenin! Zafer Mutlak!

Semih, Mısırda Nil nehri üzerinde kurulan baraj için 'الى الاسطى سيد' şiirinde milliyetçilikle ilgili güçlü duygu değişimlerini 'Usta Seyyid'e'; Bu baraj kimin için yapılmıştır? Ehramların kurbanları için mi yoksa susuz topraklar için mi? Yoksa Filistin'de esir düşen Arap nesli için mi? diye sorarak dile getirmiştir.

Yine Mısırlı yazar Necip Mahfuz'dan kendine has güçlü edebiyatını mazlum Filistin halkı için kullanmasını ister. 'الى نحيب محفوظ' şiirinde mazlum olan soydaşlarına yardım etmeyen ve onları mücadelede yalnız bırakanları kokuşmuş fildişi kulelerde oturanlar olarak tasvir etmiştir³⁰.

²⁸ Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım*, 507; Kenefânî, 156.

²⁹ Akdeniz kıyısında Süveyş kanalına yakın bir Mısır şehridir. (Bkz. Erişim:02/04/2019 <https://www.britannica.com/place/Port-Said>)

³⁰ Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım*, 334; Kenefânî, 119.

2.6. Mukavemet Edebiyatının Yabancı Ülkelerle Bağı

Mukavemet şairleri dünya üzerinde cereyan eden olaylara da yabancı kalmazlar. Kendi içlerinde yaşattıkları özgürlük ruhlarıyla hem etkilerler hem de o hareketlerden etkilenirler³¹. Semih el-Kâsım'ın 'إرم' şiirinde 'إلى ثوار الفيتكونغ'³², 'إلى كاسترو', 'إلى بول روبنسون', 'إلى كرستف غيانيا', 'إلى اميركا', 'إلى كرسيف غيانيا', 'إلى بول روبنسون', 'إلى كاسترو', 'إلى ثوار الفيتكونغ'³³ gibi örnek şiirleri vardır. Bu şiirlerinde Vietnam mücadelesini, Küba devriminin önderi Fidel Castro'ya, Amerikalı siyahi bir sanatçı olan Paul Robinson'a ve Kongo devlet başkanı Lumbaba gibi devrimin ve insan haklarının temsilcisi konumunda olanlara hitaben şiirler kaleme almıştır.

Örneğin Castro'ya hitaben şu şiiri söyler;

"قُدْمًا قُدْمًا فِي هَذَا الدَّرْبِ
يَأْحَاطِمُ أَغْلَالَ الشَّعْبِ
قُدْمًا يَا أَوَّلَ شُعْلَةٍ
فِي عَثْمَةِ أَمْرِيكَ الْمُحْتَلَّةِ...
...قُدْمًا قُدْمًا يَا شَعْبًا فِي كُوبَا
مَا عَادَ مَسِيحًا مَصْنُوبًا!"³⁵

'Bu yolda devam edin!

Ey halkın prangalarını kıran!

Devam et ey ilk ateşi çakan!

İşgalci Amerika'nın karanlığına...

...Ey Küba halkı devam edin!

Çarmıha asılmış Mesih dönünceye kadar...'

2.7. Ruhsal ve Zihinsel Mukavemet

1948 işgali sonrasında Filistin halkına sunulan iki şey vardır. Ya zorunlu göç ya da asimile olmak. Kalan yerleşimcilere dayatılan bu asimilasyonun en büyük etkisi eğitim sisteminde kendisini göstermiştir. Yüksekokul ve lise mezunu olan Filistinli gençler mezuniyet sonrasında uzun süre işsiz bırakılarak okuryazarlığın ekmek kazandırmadığı düşüncesi, işgalciler tarafından zihinlerde yeşertilmiştir. Yine bu nesille, geçmişte yaşamış asil dedeleri arasında kültürel miras aktarımının sağlayıcısı olan Arap okullarının açılmasına da sınırlı sayıda izin verilmiştir. Bu politikaya İsraililer 'Filistinlileri cahilleştirme politikası'³⁶ adını koymuşlardır.

Okuma imkânı bulan Filistinli öğrenciler Filistin'in farklı bölgelerinde kurulan okullara gitmek zorunda kalmıştır. Okul için ailelerinden ayrılan gençler hem masraflı hem de idari izinler yönüyle zahmetli olduğu için okul süresince 4-5 yıl kendi şehirlerine geri dönememiştir. Çoğu zaman okul ile ailelerin arasındaki mesafe, birkaç saatlik yoldan ibaret olmasına rağmen işgalcilerin kurdukları sınırlar ve kontrol noktaları, Filistinli öğrenciler için geri dönüşü imkânsız hale getirmiştir.

³¹ Kenefâni, 63.

³² Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım*, 338; Semih el-Kâsım, VI, 180; Kenefâni, 117.

³³ Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım*, 324.

³⁴ Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım*, 107.

³⁵ Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım*, 330; Kenefâni, 120.

³⁶ Muhammed er-Ramihî, 'Techîl el-Filistîniyyîn', (Erişim: 29 Aralık 2018), <http://www.ahram.org.eg/News/202761/4/669625/%D9%82%D8%B6%D8%A7%D9%8A%D8%A7-%D9%88%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%A1/%D8%AA%D8%AC%D9%87%D9%8A%D9%84-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%84%D8%B3%D8%B7%D9%8A%D9%86%D9%8A%D9%8A%D9%86.aspx>; Kenefâni, 22.

Böyle bir ortamda her şeyi göze alan Filistinli öğrencilerin üniversitelerde birçok yayına ulaşması engellenmiştir. Cahilleştirme sürecinde eser kaleme alan aydınlar, yazarlar, şairler takibata uğramış ve hapse atılmıştır. Cezası dolanlarsa ev hapsinde veya göz hapsinde yaşamaya zorlanmıştır. Bütün bu baskılar işgalciler tarafından Filistinlileri yıldırma ve edebiyatçıları yazı yazmaktan alıkoymak gibi amaçlara hizmet etmesi için tasarlanmıştır³⁷.

Semih mukavemet edebiyatını küçümseyen İsraili bir yazarla aralarında geçen konuşmasını şöyle anlatır;

İsraili yazar: *Şiirlerinle kaç İsrail uçağı düşürdün?* Diye sorar.

Semih: *Benim şiirlerimin uçak düşürmeye gücü yetmez. Ancak hatıralarımızı yok eden, bu topraklara olan aidiyetimizi hedef alan Siyonist hesaplarımızı, yalanlarımızı ve duygularımızı vurur, düşürür*³⁸.

3. SONUÇ

Modern Arap Edebiyatının önemli bir kısmı olan direniş edebiyatı gerek işgal altındaki Filistin’de gerekse diğer Arap devletlerinde direniş bilincini uyandırmak adına büyük önem taşımaktadır. Ele aldığı konular itibarıyla yaşanan mücadelenin her iki cephesinde de etkili olmuştur.

Kültürel ve siyasi olarak direnişe öncülük eden direniş edebiyatı ele aldığı konularda özellikle işgalciler üzerinde sarsıcı etkiler bırakmıştır. Mahmut Derviş, Semih el-Kasım ve diğer direniş yazarları ellerinde bulunan bu gücü ülkelerinin özgürleşmesi ve Filistin halkının kendi vatan toprağında yaşayabilmesi için kullanmışlardır.

KAYNAKÇA

Hüseyin Hamza, “en-Nihâye fi Kasîdeti’l-Mukâveme” *el-Mücemma*, 4(3), 2010, 44.

Hamza, 46; Mütevekkil Taha, *Mukaddimâtü’ş-Şi’r’u’l-Filistîni’l-Hadîs ve’s-Sekâfetü’l-Vataniyye*, Daru’l Bayrak el-‘Arabî, Ramallah 2004, 36.

Benjamin Temmuz, <https://www.madarcenter.org/%D9%85%D9%88%D8%B3%D9%88%D8%B9%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B5%D8%B7%D9%84%D8%AD%D8%A7%D8%AA/451-%D8%AA%D9%85%D9%88%D8%B2%D8%8C-%D8%A8%D9%86%D9%8A%D8%A7%D9%85%D9%8A%D9%86> (Erişim: 29 Aralık 2018),

Kenefâni Gassan, *el-Edeb’u’l-Filistîni el-Mukâvim Tahte’l-İhtilâl 1948-1966*, Dâr Menşûrât el-Rimâl, Kıbrıs 2013.

Semih el-Kâsım, *Divan-u Semih el-Kâsım, Dâr el-Avde, Beyrut 1987*.

İman Galip Şa‘ban Maraka, *el-Medîne fi Şi’r Semih el-Kâsım (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Câmiatu’l-Halil, İmâdetu’t-Dirâsetu’l-Ulyâ, Filistin 2006, 24

Semih el-Kâsım, *el-A’mâl el-Kâmile I-VI, Dâr Suâd Sabbâh, Kahire 1993*

Semih el-Kâsım, *İnehâ Mücerradü Minfezatün, Dâr Râyetün li’n-Neşr, Hayfa 2011*.

Muhammed er-Ramîhî, ‘*Techîl el-Filistîniyyîn*’, (Erişim: 29 Aralık 2018), <http://www.ahram.org.eg/News/202761/4/669625/%D9%82%D8%B6%D8%A7%D9%8A%D8%A7-%D9%88%D8%A7%D8%B1%D8%A7%D8%A1/%D8%AA%D8%AC%D9%87%D9%8A%D9%84-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%84%D8%B3%D8%B7%D9%8A%D9%86%D9%8A%D9%8A%D9%86.aspx>; Kenefâni, *el-Edeb’u’l-Filistîni el-Mukâvim Tahte’l-İhtilâl 1948-1968*, 22.

Vefâ el-Amm, *Hivâr es-Sâatü*, el-Mayadeen Programs, (21/08/2014)

³⁷ Kenefâni, 29.

³⁸ Vefâ el-Amm, *Hivâr es-Sâatü*, el-Mayadeen Programs, (21/08/2014)